

Çocukların Zekâ Gelişimine Bağlı Olarak Yönelimi

Orientation of Children According to Mental Development

Mehmet Ali KIRPIK¹

Öz:

İnsanın gelişiminde zeka küçük yaştan itibaren şekillenmeye başlar. Bazı çocukların duygusal, bazılarının mühendislik (mucitlik), bazılarının sözel bölümlere ve bazılarının sayısal ve bazılarının da fen bilimlerine daha yatkın oldukları görülür. Eğitilmiş anne ve babanın çocuğun bu biyolojik yapısına uygun olarak onu yönlendirir. İnsan sevdiği ve meyilli olduğu alanda yetişirse kendisi ve işiyle barışık, günlük hayatta, sosyal hayatta ve bilimde başarılı olur.

Anahtar sözcükler: Çocuk, zeka gelişimi, yönelim

Abstract:

In human development, intelligence begins to take shape from an early age. Some children are emotional, some are engineering (inventor), some are verbal, some are numerical and some are more prone to science. Educated parents direct their child in accordance with child's biological structure. If a person grows in the area he loves and is inclined to, he will be at peace with himself and his work and succeeds in daily life, social life and science.

Keywords: child, development of intelligence, orientation

Giriş:

Tüm canlılarda olduğu gibi insanında gelişiminde yani yumurta hücresi ile sperm hücresinin birleşmesiyle oluşan zigottan sonra artık bir embriyodan yani yeni bir canlıdan söz edebiliriz. Zigotun yada embriyonun oluşumundan sonra çevresel yada ekolojik etkilere maruz kalması kaçınılmazdır (Demirsoy 1991, 1999). Yani ergin ve olgun bir birey meydana gelinceye kadar genetik faktörler kadarda çevresel faktörler de etkilidir denebilir. İnsan için bu konuyu açacak

---

¹ Kafkas Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Kars-Türkiye Sorumlu yazar; Kirpik80@hotmail.com

olursak, sperm hücresi ile yumurta hücresinin birleşiminden sonra yumurta hücresi içerisindeki tüm biyolojik olayların detayı bilinmemekle birlikte yeni bir canlı yani zigot meydana gelir. Zigotu meydana getiren yumurta ve sperm hücrelerinin DNA'larındaki zeka ile ilişkili genlerin birleşiminin yeni bireyde nasıl olacağını kestirmek hemen hemen imkansızdır. Ancak şurası bir gerçek ki mutlaka diğer özellikleri kontrol eden genlerin zigotun oluşumuna katkı sağladığı gibi zekayı oluşturan genlerinde zigota katkı sağladığı kesindir (Campbell 2006, Odum 2008).

Çocuklarda yönelim:

Çocukların durumuna bakarak zaman zaman anne ve baba bak benim oğlum-kızım ne kadar zeki aynen bana çekmiş derler. Anne ve babanın durumu ile çocuğun zeka durumları karşılaştırıldığında tabiki bir ön bilgi elde edilebilir ancak çocuğun zeka durumunun kesin olarak anne yada babadan geldiğini söylemek zordur (Cüceloğlu 2016, Sağlam 2014). İnsanın tüm özelliklerinin genlerle nesilden nesile aktarılabilir. Çocuğun zeka durumunun bir kaç nesil önceden genlerle aktarılmış olması da mümkündür.

Zigotu oluşturan genlerin zekaya katkıları kısaca bu şekilde izah edilirken zigotun oluşumu esnasında ve sonrasında etkili olan faktörler de çok önemlidir. Zigotun oluşumundaki yumurta hücresi ve sperm hücresinin durumu ile zigot oluştuktan sonraki faktörlere genel olarak çevresel faktörler diyebiliriz. Çevresel faktörleri; yumurta ve sperm hücresinin fizyolojik ve biyokimyasal durumu, zigotun embriyoya dönüştükten sonraki durumu ve doğumdan sonraki durumu olmak üzere üç başlık altında toplayabiliriz (Odum 2008).

1. Yumurta ve sperm hücresinin fizyolojik ve biyokimyasal durumu: İnsanda yumurta hücresi belirli periyotlarda anormal durumlar hariç tek olarak üretilir. Sperm hücresi ise çok sayıda üretilir. Buna bağlı olarak zigotun oluşumuna alternatifsiz tek bir yumurta hücresi katılmasına rağmen çok sayıda sperm hücresi aday olarak katılır. Çok sayıda sperm hücresinden ancak bir tanesi yumurta hücresi ile birleşerek zigotu veya embriyoyu oluşturur. Zigotun yapısına tümüyle katılan yumurta hücresinin fizyolojik ve biyokimyasal durumu zigotun oluşumundan sonra embriyonun gelişiminde son derece etkilidir. Yumurta hücresi sahibinin veya annenin o anki psikolojik durumundan yetişme ortamı, ekonomik durumu, eğitimi, dengeli ve sağlıklı beslenme, zararlı alışkanlıklar, iş hayatı durumu, sosyal çevre gibi birçok faktörün embriyonun gelişiminde etkili olduğu söylenebilir.
2. Zigot oluştuktan sonra artık embriyodan söz edilir ve embriyonik dönem başlar. Embriyonik dönemin ilk 3-6 ayı son derece önemlidir. Embriyoyu oluşturan genlerin işleyişleri belli bir sıra ve düzen dahilinde olduğu için bu genlerin işleyişlerine aşırı bir

etki yada anormal sayılabilecek bir etki olduğunda embriyonun oluşumunda ve gelişiminde bazı biyokimyasal reaksiyonlar anormal olabilir. Yukarıda yumurta ve sperm hücrelerini olumsuz etkileyen faktörlerin embriyo oluşumu ve gelişimi sırasında da etkili olduğu kesindir. Toplumumuzda maalesef nüfusumuzun ortalama %10'luk kısmına tekabül eden sayıda engelli birey sayımız vardır. Bunların büyük çoğunluğunun bu dönemde olduğu söylenebilir. Engelli vatandaşlarımızın engellilik çeşitlerine baktığımızda zihinsel engelli vatandaşlarımızın azımsanamayacak kadar olduğu görülür. Özellikle embriyonun ilk ayları embriyonik tabakaların ve buna bağlı olarak dokuların oluşumu ile organ oluşumu dönemi olduğu için yukarıda belirtilen olumsuz faktörlerin olması durumunda embriyonun etkilenme ihtimali büyüktür. Bu dönemde embriyonun olumsuz etkilenmesine bağlı olarak diğer yapı ve organlarda anormallikler olabileceği gibi zeka gelişiminde olumsuz etkilendiği söylenebilir.

3. Tüm canlılarda olduğu gibi ergin ve olgun bir bireyin oluşumunda genetik faktörler ile çevresel faktörlerin her biri yaklaşık %50 etkilidir (Odum 2008). Embriyonun oluşumu ve gelişimi anne karnında olduğu için olumsuz çevresel faktörlere karşı kısmen korunaklıdır. Doğumdan sonra birey ergin ve olgun bir birey olana kadar onun gelişimine etki eden faktörlerin tamamına çevresel faktörle denir. İnsanın gelişiminde çevre, sosyal, eğitim ve kültürel faktörler son derece önemlidir. Çevresel faktörler bireyin yetişmesi ve olgunlaşmasında genetik faktörler kadar etkilidir. Dengeli ve sağlıklı yetişen bireylerin zeka ve diğer gelişimleri diğerlerine göre daha olumludur. Eğitimli bir anne ve babadan oluşan bir ailenin çocuklarının diğerlerine göre daha iyi bir birey olarak yetişmesi beklenir. Ekonomik durumu ve gelir seviyesi bir başka deyişle hayat standardı yüksek olan ailelerin yetiştirdiği çocukların diğerlerine göre daha iyi olması beklenir. Eğitimli ve sorumluluk sahibi aileler çocuklarını dengeli ve sağlıklı, eğitimli bir birey olarak yetiştirmeye çalışırlar ve çocuklarının zeka eğilimlerine göre yönlendirmelerini yaparlar. Bu yönlendirmeler doğru ve bilinçli yapıldığında toplumun hayat standardının yükseltilmesinde ve kültür seviyesinin artırılmasında etkili olunur. Bilimsel çalışmalarda başarı oranı artar ve yenilikler beraberinde gelir. Zeka eğilimine göre yönlendirilen bireyler; fert olarak sosyal hayatta daha mutlu, iş hayatında daha başarılı, öğrenim hayatında daha başarılı, bilimle meşgul olanlar daha başarılı ve yenilikçi olurlar.

Değerlendirme ve Öneriler

Çocuklarımız çoklu zeka kuramına göre değerlendirip eğilimlerini belirlemek her bilinçli anne ve babanın görevidir (Cüceloğlu 2016). Toplumumuzda anormal olarak yetişen ve ortaya çıkan birey sayısına bakıldığında, zihinsel ve diğer engelli bireylerin sayısının azaltılmasında bilinçli ve eğitilmiş aileye çok büyük görevler düşmektedir. Bireyin bir hacim ve cisimsel olarak görünen yanı sıra bir de bu kısmı yönlendiren yöneten görünmeyen ruh kısmı vardır. Bireyin eğitiminde bu iki kısımda eşit oranlarda eğitilmesi gerekir, aksi halde toplumda rahatsız ve hasta bireyler meydana gelebilir. Avrupa toplumlarında eğitim kalitesi ve standardı yüksek olmasına rağmen genç neslin gayri ahlaki yolla gitmesinin nedeni bu olabilir. Türk Milleti hem görünen hem de görünmeyen yönüyle insanı eğitmeli, doyurmalı ve yoğurmalıdır. Zekasını daha anlamlı ve önemli hayatsal olaylarda kullanan bireyler yetiştirmek için eğitim standardımızı yükseltmemiz gerekir.

Kaynaklar

- Cüceloğlu D, 2016. İnsan ve Davranışı. Remzi Kitabevi
Demirsoy A, 1991. Yaşamın Temel Kuralları, Genel Biyoloji-Genel Zooloji Cilt: 1, Kısım: 1.
Demirsoy A, 1999. Yaşamın Temel Kuralları, Genel Biyoloji-Genel Zooloji Cilt: 1, Kısım: 2.
Campbell N, Reece JB, 2006. Biyoloji. Palme Yayıncılık. Ankara
Odum E, Barrett GW, 2008. Ekolojinin Temel İlkeleri. Palme Yayıncılık. Ankara.
Sağlam A, 2014. Eğitim Psikolojisi El Kitabı. Ses Reklam ve Matbaacılık. Ankara

: